

1979, 28. září – Sdělení VONS č. 135 „Tažení proti nezávislé katolické literatuře“ o policejním zásahu proti katolickým aktivistům a nezávislé katolické literatuře, domovních prohlídkách, uvěznění a trestním stíhání katolických aktivistů.¹

Dne 10. září 1979 zahájily orgány StB se souhlasem Generální prokuratury ČSSR ze dne 28. srpna 1979 rozsáhlou akci zaměřenou proti aktivním katolíkům a zejména proti nezávislé katolické literatuře. Akce proběhla současně v Praze, Brně, Olomouci a i na dalších místech. O jejím úplném rozsahu nejsme až dosud dostatečně informováni.²

Podle dostupných informací byli zadrženi a později vzati do vazby Josef Adámek, nar. 27. 8. 1914, důchodce, bytem Brno, nám. Míru č. 2, František Lízna, duchovní bez státního souhlasu, signatář Charty 77 z Olomouce (adresa matky: Marie Líznová, Velké Opatovice 375, okr. Blansko, PSČ 679 63), Jan Krumpholc, nar. 3. 6. 1924, dělník, bytem Radíkov čp. 43, okr. Olomouc, Josef Vlček z Olomouce, Rudolf Smahel, duchovní v činné službě z Uherského Brodu.³ Tito občané byli obviněni z trestného činu podle § 118, odst. 1 tr. z. (nedovolené podnikání).⁴ Jejich údajná trestná činnost měla zřejmě spočívat v rozmnožování a rozšiřování náboženské literatury. Tomu alespoň nasvědčuje průběh a zaměření domovních prohlídek, o nichž máme přesnější informace. Drtivou většinu položek tvoří náboženská literatura, „vázané strojopisy“ náboženského charakteru a rozmnožovací prostředky. Např. u Jana Krumpholce bylo zabaveno přes 300 kusů publikace Historie církve římskokatolické v Čechách a na Moravě, náboženské obrázky a fotografie, rozmnožovací stroje a blány, barvy apod. Domovní prohlídka byla velmi důkladná a konala se bez přítomnosti majitele bytu, který byl v té době již zatčen a odvezen. Policisté obklíčili dům a na zahradě dokonce použili detektoru. U Josefa Adámka, kromě položek již zmíněného charakteru, bylo zabaveno 6000 Kčs.

František Lízna, Jan Krumpholc a Josef Vlček byli převezeni do vazby do věznice MS v Ostravě, Josef Adámek a Rudolf Smahel jsou vězněni v Brně-Bohunicích.

Připomínáme, že Jan Krumpholc a jeho manželka byli za podobnou činnost již vězněni v padesátých letech (11, resp. 18 let). V současné době se starají o dvě adoptivní děti ve věku 4 a 5 let. Dále upozorňujeme na vážný zdravotní stav šedesátiletého Josefa Adámka, otce 12 dětí (kýla před operací, silná nedoslýchavost, žaludeční potíže, zánět očí).

Dále byli zadrženi a po propuštění jsou trestně stíháni na svobodě Dr. Josef Zvěřina, signatář Charty 77, Jiří Kaplan z Prahy (oba podle § 178 tr. z. – maření státního dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi),⁵ Dr. Mečislav Razík z Brna, Josef Brtník ze Sivic u Brna, Svatopluk Krumpholc z Olomouce a Dr. Silvo Krčmery, bytem Bratislava, Košická 30 (všichni čtyři pro nedovolené podnikání podle § 118, odst. 1 tr. z.). U všech jmenovaných byla rovněž provedena domovní prohlídka. Mimo to byla domovní prohlídka provedena u Emila Tomana v Rousínově (též v části bytu, která patří jeho rodičům), u Ladislava Suchomela, vedoucího katolické Charity v Brně, bytem v Tišnově (72 hodin zadržen), na pracovišti signatářky Charty 77 Dagmar Hlavsové v její nepřítomnosti, u Zdeňka Špačka a jeho otce, u Dr. Radomila⁶ Malého (všichni z Brna), u P. Pavla Michala v Bezně, okr. Mladá Boleslav (byl 48 hodin zadržen), u P. Bárty (bez státního souhlasu) z Liberce a u Petra Adámka, syna uvězněného Josefa Adámka.

Kromě toho byl v této věci vyslechnut větší počet osob.

Domovní prohlídky prováděli mj. vyšetřovatelé StB z Prahy pplk. Horák, kpt. Žížka, por. JUDr. Mudrych,⁷ npor. Blaho, kpt. Liška, pprap. Václavová, vyšetřovatelé StB z Brna por. Vilém Krystýnek, por. Zdeněk Kožuch, mjr. Josef Zřídkaveselý. Akcí se však kromě vyšetřovatelů účastnil vždy větší počet policistů, kteří svou totožnost neuváděli.

Informace o Chartě 77, r. 2, 1979, č. 13, s. 3–4.

POZNÁMKY

¹ K případu Josefa Vlčka a spol. viz dále sdělení VONS č. 147, 151, 159, 273, 274, 282 a 329, dokumenty č. 148, 152, 160, 274, 275, 283 a 330.

² Podrobná zpráva o rozsahu a průběhu domovních prohlídek viz in: LP, Sb. VONS, inv. č. 326, sign. IV/4, kart. 55. Akce byla v interních materiálech StB nazývána jako akce Lekce. Jednalo se o jeden z nejznámějších a nejrozsáhlejších zákroků proti katolickému samizdatu. Více k případu viz in: HOLEČKOVÁ, Marta Edith: *Cesty českého katolického samizdatu 80. let*, Praha 2009, s. 24–27, 119–120, 168–169 aj.

Základy ke vzniku tajné tiskárny byly položeny v roce 1977. Na počátku roku se Jan Krumpholc zapojil na výzvu pátera Bohumila Kováře do ilegální výroby náboženské literatury. Tiskárnu umístil přímo do sklepa svého rodinného domu v Radíkově, kam postupně nastěhoval dva cyklostyly. Zhruba dva měsíce po zahájení činnosti ilegální tiskárny byl do práce, přes počáteční rozpaky, zapojen František Lízna. Pomohl rozšířit výrobu, dal produkci pevnější organizační rámec, zadával nejen požadavky na výrobu, nýbrž se na ní sám i aktivně podílel přepisováním textů na cyklostylové blány a překlady z angličtiny.

K činnosti tzv. moravské skupiny, která se podílela na výrobě a distribuci katolického samizdatu, uvedl Oto Mádr v rozhovoru s Vojtěchem Vlčkem v roce 2004 toto: „*V sedmdesátých letech převládala i mezi věřícími skleslá nálada a pasivita. Cítil jsem potřebu navázat na Slovo o této době. Josef [Zvěřina] byl vytížen školením, a tak jsem se textů ujal sám. Časopisy se šířily po celé republice kněžím i laikům. Distribuce však nebyla dobře utajena a asi po roce vše prasklo. Naše moravské spolupracovníky – Josefa Vlčka, P. Rudolfa Smahela a P. Františka Líznu – pak v Olomouci odsoudili a zavřeli. U soudu figurovalo vedle vydávání samizdatu i rozšiřování Teologické sborníku. Vyslychali také Josefa Zvěřinu a zavřeli i našeho rozmnožovače, P. Radima Hložánku, člověka skromného, velmi aktivního a oddaného Božího služebníka.*“ VLČEK, Vojtěch: *Kříž jsem hlásal, kříž jsem snášel. Rozhovory s kněžími a řeholníky pronásledovanými za komunismu v letech 1948–1989*, Kostelní Vydří 2006, s. 261–262.

K osobě Františka Lízny a částečně k činnosti tzv. moravské skupiny více viz HUBENÝ, David: „Co mi může udělat tělo?“ Případ nezbedného pátera Františka Lízny, in: Jaroslav Pažout (ed.): *Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných. Politická perzekuce, opozice a nezávislé aktivity v Československu v letech 1978–1989*. Sborník grantového projektu č. 2, Praha 2008, s. 6–63.

³ Příkazy k provedení domovních prohlídek a protokoly o jejich provedení, případně fotodokumentace z nich viz in: SOkA Olomouc, f. Okresní soud v Olomouci, soudní spis k případu Josefa Vlčka s spol., spis. zn. 4 T 162/81; též ABS, vyšetřovací spis k případu Josefa Vlčka a spol., sign.

V 42316 MV. Protokol o provedení domovní prohlídky u Josefa Adámka viz in: LP, Sb. VONS, inv. č. 326, sign. I/2, kart. 55. Zprávy o průběhu domovní prohlídky u J. Adámka viz in: tamtéž, sign. IV/4, 5, kart. 55.

- ⁴ Dne 28. 8. 1979 zahájil vyšetřovatel Správy vyšetřování StB npor. Cyril Pazderka trestní stíhání dosud nezjištěné osoby pro trestný čin nedovoleného podnikání podle § 11a, odst. 1, neboť „na základě zjištěných skutečností je dostatečně odůvodněn závěr, že dosud nezjištěné osoby delší, přesně nezjištěnou dobu, ve větším rozsahu tisknou knihy, publikace a jinou literaturu náboženského charakteru, aniž by k tomu měly souhlas orgánů státní správy. Tyto tiskoviny pak prodávají blíže neurčeným osobám v ČSSR s cílem, opatřit si touto činností trvalý zdroj příjmů.“

Vyšetřovatelé odboru vyšetřování StB Krajské správy SNB Ostrava pak 11. 9. 1979 obvinili Jana Krumpholce, Svatopluka Krumpholce z trestného činu nedovoleného podnikání (7. 8. 1980 bylo trestní stíhání zastaveno), Františka Líznu a Josefa Vlčka a 11. 12. 1979 z trestného činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví Jana Odstrčila, vyšetřovatelé odboru vyšetřování StB Krajské správy SNB Brno obvinili 11. 9. 1979 Josefa Adámka a Rudolfa Smahela z trestného činu nedovoleného podnikání (Smahel byl od 8. 11. 1979 obviněn též ze spáchání trestného činu ohrožení devizového hospodářství) a 1. 11. 1979 Tomáše Kvapila a Pavla Rozsypálka pro trestný čin maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi. Usnesením Správy vyšetřování StB ze 7. 10. 1979 byla věc Měčislava Razika a Jiřího Kaplana vyčleněna z kauzy Josefa Vlčka a spol. Usnesením vyšetřovatele Správy vyšetřování StB pplk. Štěpána Kohla z 12. 9. 1979 bylo zahájeno trestní stíhání Josefa Zvěřiny pro trestný čin maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi, které bylo usnesením téhož vyšetřovatele z 1. 9. 1980 zastaveno. Všechna výše uvedená usnesení viz in: SOKA Olomouc, f. Okresní soud v Olomouci, soudní spis k případu Josefa Vlčka s spol., spis. zn. 4 T 162/81; též ABS, vyšetřovací spis k případu Josefa Vlčka a spol., sign. V 42316 MV; usnesení o zahájení trestního stíhání Josefa Zvěřiny viz též in: LP, Sb. VONS, inv. č. 326, sign. I/6, kart. 55.

- ⁵ Správně maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi.

- ⁶ Správně Radomíra.

- ⁷ Zřejmě se jednalo o por. Murdycha.